

Van : *Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht*
 Datum : *2 april 2014*
 Betreft : ***Consultatie ‘Beleidsvisie zorgvuldige gegevensuitwisseling over sectoren heen in het kader van decentralisaties’.***

SAMENVATTING

Conclusie

Het is goed dat er aandacht is voor de (toename van) gegevensuitwisselingen per 2015 in het sociale domein. De uitgangspunten en visie in het stuk onderschrijft de adviescommissie Familie- en Jeugdrecht, hierna te noemen “de commissie” grotendeels. Het roept bij de commissie echter wel een aantal vragen/opmerkingen op. Deze staan hieronder onder de kop “kernpunten kernachtig weergegeven en worden onder de kop “advies/opmerkingen” per pagina nader uitgewerkt.

Kernpunten

De beleidsvisie roept bij de commissie de volgende kernvragen/opmerkingen op:

- Hoe gaan de uitgangspunten op een goede manier vertaald worden naar de praktijk?
- Hoe waarborgt men dat de gegevensuitwisseling die plaats gaat vinden transparant voor de burger is? Deze vragen lijken ook gesteld te worden in par. 3.1 zij het wat meer algemeen. Voorts lijkt er dan antwoord gegeven te worden op de vragen in par. 3.4 (i.i.g. m.b.t. transparantie voor de burger). In hoofdstuk 4 worden vervolgens weer een heleboel dilemma’s en vragen opgeworpen waar geen antwoord/oplossing op/voor gegeven wordt.
- Hoe zorgt men er voor dat alle medewerkers en professionals kennis zullen hebben van deze beleidsvisie en hier ook op dezelfde manier mee zullen omgaan? De commissie krijgt de indruk uit de beleidsvisie dat het de bedoeling is dat de gemeentes dat eerst zelf mogen gaan uitzoeken waar dan 4 tot 6 grondmodellen uit gaan komen. De commissie vraagt zich af of dit wenselijk is.
- Het uitwisselen van persoonsgegevens vraagt om een goede kwaliteit van het vastleggen van persoonsgegevens in het dossier/verslagen e.d. Er moet voorkomen worden dat meningen als feiten worden vastgelegd, dat er niet steeds teruggekomen wordt op achterhaalde informatie uit het verleden en het moet ook duidelijk kenbaar zijn voor iedereen dat als persoonsgegevens worden uitgewisseld waarvan de burger het met de inhoud hiervan niet eens is, dat dit ook wordt uitgewisseld. De commissie mist dit onderwerp in de visie.

Advies / Opmerkingen

Pagina 6

Onder de kop “inleiding/probleemstelling”, wordt in de tweede alinea gesproken over de wijze van gegevensuitwisseling door de gemeente, maar dat is naar mening van de commissie te beperkt. In het kader van ‘één gezin, één plan, één regisseur, gaat het ook om meer gegevensuitwisseling tussen professionals onderling. Het is van belang dat ook die weten wat wel/niet aan gegevens uitgewisseld mag en moet worden.

Pagina 7

Bij punt d > betere dienstverlening merkt de commissie op dat hergebruik van gegevens louter zou moeten kunnen met toestemming van de burger. Dat lijkt op bepaalde punten ook wel bedoeld te worden maar het staat hier niet. Het staat er hier erg vrijblijvend.

Pagina 9

Onder de kop “1.3. Gevolgen voor omgang met gegevensverwerking” in de eerste alinea wordt benoemd dat er wordt gewerkt met toestemming van de burger. Van belang hierbij is dat het voor de burger wel duidelijk is waarvoor en aan wie toestemming wordt gegeven en wat de geldigheidsduur van de toestemming is.

Pagina 10:

Onder 2.1 mist de commissie artikel 16 IVRK, het recht op privacy. Dat is vreemd. Het gaat in de Jeugdwet juist om minderjarigen. Artikel 16 IVRK mag hier wat de commissie betreft niet ontbreken.

Pagina 11:

Er wordt in de eerste volle alinea beschreven dat in artikel 2.1.2 Wmo 2015 bepaalt dat de gemeenteraad periodiek een beleidsplan voor de maatschappelijke ondersteuning vaststelt. Hoe vaak is periodiek? Of blijkt dat uit de toelichting bij de Wmo 2015? De commissie stelt voor dit hier nog even kort toe te lichten (eventueel in een voetnoot).

In de voetnoot staat voorts vermeld dat het wetsvoorstel Jeugdwet nog in procedure is. De Jeugdwet is inmiddels op 18 februari 2014 aangenomen door de Eerste Kamer.

Pagina 12

In de eerste alinea is het aan te bevelen onder g) achter artikel 4.1.2, Jeugdwet te zetten voor de duidelijkheid.

In de tweede alinea wordt er een opsomming gegeven voor gegevensuitwisseling vanuit de Jeugdwet.

Bij ad.1 wordt er omschreven dat er verschillende regels van toepassing zijn. Het zou goed zijn dat uitgewerkt wordt welke regels dit zijn

Ten aanzien van ad. 3 zou het goed zijn dat hierbij ook aandacht is voor het overleg tussen de gecertificeerde instellingen en de gemeente over de in te zetten jeugdhulp en in hoeverre daarbij persoonsgegevens uitgewisseld moeten worden.

De commissie wijst er nog op dat bij gesloten plaatsingen een uitspraak van de kinderrechter van een gesloten plaatsing niet alleen naar de verzoekende partij en belanghebbenden moet worden gestuurd, maar ook naar de inspectie (die dus straks over meer persoonsgegevens gaat beschikken dan nu het geval is). Wellicht kan dit punt nog worden meegenomen in de visie.

Pagina 14

De commissie onderschrijft hetgeen dat staat vermeld in derde alinea.

In de vierde alinea wordt aangegeven dat het van belang is dat er vanuit het Rijk richtinggevend en duidend wordt opgetreden om vanuit vaststaande juridische kaders, in samenwerking met gemeenten een meer eenvormige praktijk te ontwikkelen die burgers en professionals meer zekerheid biedt en tot een grotere transparantie van dienstverlening leidt. De commissie vraagt zich af of dat nu met deze beleidsvisie waarin juist veel beleidsvrijheid aan de gemeentes wordt gegeven, wordt bewerkstelligd.

Pagina 15

Onder de kop “3.3. Richting geven aan een lerende praktijk” wordt gesteld dat te veel zaken bij wet regelen belemmerend kunnen werken en dat er zich een praktijk ontwikkelt waarbij de uitgangspunten van de Wbp leidend zijn en de juiste balans wordt gevonden (...) betrokken burgers. Het is inderdaad nu nog niet goed te overzien hoe de praktijk er straks in en na 2015 uit zal gaan zien. Echter het is wat de commissie betreft wel van belang dat de gemeente en professionals weten wat op grond van de huidige wetgeving wel en niet mogelijk is qua uitwisseling van gegevens. In de praktijk leiden samenwerkingsverbanden nu soms tot een soort

schaduwdoossiers waarin in een overleg over een burger/cliënt wordt gesproken zonder dat dat de betrokkenen hier ooit een terugkoppeling van krijgt. De commissie verwijst in dit verband naar de zaak Venema vs Nederland, EHRM 17 december 2002, NJ 2004/643 waarin een moeder ten onrechte wordt beschuldigd te lijden aan het Münchhausen by proxy syndroom hetgeen niet wordt besproken met de ouders doch de minderjarige wel voor de duur van anderhalf jaar ten onrechte uit huis wordt geplaatst. Wat de commissie betreft dient transparant werken het uitgangspunt te zijn. Dit vraagt wat de commissie betreft om reeds thans vastgestelde duidelijke en landelijke richtlijnen en niet eerst wachten op wat de praktijk gaat brengen en dan achteraf moeten concluderen dat er toch wel heel slordig met persoonsgegevens is omgesprongen. De commissie acht de elementen die in deze paragraaf in de drie bullets worden opgesomd daarenboven weinig concreet.

Pagina 16

De commissie stelt voor ten aanzien van de tweede alinea het programma “doorontwikkeling Veiligheidshuizen” en de “achter de voordeur-aanpak” nog wat nader (eventueel in een voetnoot) toe te lichten. Er wordt nu verondersteld dat een ieder bekend is met deze programma’s.

In de alinea met opsomming spelregels voor een zorgvuldig en transparant proces mist de commissie dat wat anoniem kan worden uitgewisseld ook anoniem moet gebeuren.

Met betrekking tot de zesde bullet van de spelregels merkt de commissie op dat het aan te bevelen is dat er wordt toegevoegd dat de burger tegen een voor de burger verifieerbaar besluit bezwaar kan maken.

Ten aanzien van de laatste bullet van de spelregels valt op dat niet wordt uitgelegd wat “dat-informatie” is. Dat wordt eerst op pagina 24 uitgewerkt. Wellicht al eerder uitwerken.

Pagina 17

De ombudsfunctie kan wellicht wat meer uitgewerkt worden. Hoe ziet deze er concreet uit?

Pagina 19:

In de derde alinea worden “vragen en dilemma’s bij toeleiding voorzieningen” geformuleerd. Het bevreemdt de commissie dat er geen antwoorden/oplossingen worden gegeven op/voor deze vragen en dilemma’s.

Pagina 20:

Hier wordt in de eerste alinea verwezen naar protocollen zoals in de jeugdzorg ontwikkeld. De commissie verwijst in dit verband naar bijvoorbeeld het protocol van handelen Advies- en Meldpunten Kindermishandeling. Uit pagina 25 van dit protocol valt te herleiden dat een AMK onderzoek tot 3 conclusies kan leiden, te weten:

- er is sprake van kindermishandeling: Dit is het geval als uit het onderzoek concrete aanwijzingen zijn gekomen dat er sprake is van het handelen of niet handelen van de ouders dat bedreigend is voor de ontwikkeling, het welzijn en/of de gezondheid van het kind.
- er is geen sprake van kindermishandeling: Dit is het geval als uit het onderzoek geen concrete aanwijzingen komen dat er sprake is van kindermishandeling. Dat is het geval wanneer het in de melding geuite vermoeden overtuigend kan worden weerlegd.
- kindermishandeling is niet bevestigd en niet weerlegd: Dit is het geval als uit het onderzoek blijkt dat het in de melding geuite vermoeden niet kan worden bevestigd én niet kan worden weerlegd én er voor het AMK onvoldoende aanknopingspunten zijn om de melding, zonodig met inschakeling van anderen- nader te (doen) onderzoeken.

De derde optie veroorzaakt in de praktijk nog al eens problemen. Er blijft voor het gevoel van degene die onderzocht wordt toch een zweem van schuldigheid kleven bij de conclusie “niet bevestigd en niet weerlegd”. Het zou goed zijn aan de gevolgen van deze conclusie aandacht te besteden in het kader van gegevensuitwisseling.

Pagina 21:

De vragen uit de eerste alinea zijn goed geformuleerd maar er worden geen oplossingen/antwoorden aangedragen.

Pagina 22

Onder de kop “de professionele inschatting telt” wordt omschreven dat een professional niet gedwongen kan worden om mee te werken aan het delen van persoonsgegevens. Dat acht de commissie een goed uitgangspunt. Het is echter de vraag of een professional wel altijd die vrijheid voelt om geen informatie te verstrekken of dat de druk van buitenaf te groot is om wel informatie te geven. Het is de commissie bekend dat binnen de jeugdzorg thans de opvatting leeft dat uitwisseling van persoonsgegevens belangrijk is en in het belang van het kind/ouders is en dat het een probleem is als een bepaalde instantie geen gegevens verstrekt voor de inschatting van de veiligheid van het kind. Het is wat de commissie betreft van belang dat hier aandacht voor komt, dus niet uitwisselen van gegevens om het uitwisselen omdat dat thans de heersende leer lijkt te zijn. Het uitwisselen van gegevens, zeker als deze niet kloppen, is niet altijd in het belang van de burger. Ook vraagt het uitwisselen van gegevens om een goede kwaliteit van de verslaglegging van persoonsgegevens door instanties, professionals en de gemeente.

Pagina 23:

In de eerste alinea worden opnieuw een aantal vragen en dilemma's opgeworpen die vervolgens niet worden uitgewerkt.

De opsomming onderaan deze pagina wekt op de commissie de indruk dat de gemeente de beleidsvrijheid heeft om te bepalen hoe persoonsgegevens worden uitgewisseld. Duidelijk moet wel hierbij zijn dat de gemeente en de professionals gebonden zijn aan op hen van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Wellicht dat dat nog kan worden toegevoegd.

Pagina 25

De commissie vindt de derde zin onder de kop “Toegankelijkheid van het plan”: “betrokken hulpverleners hebben toegang voor zover het noodzakelijk is voor hun eigen dienstverlening” wat al te gemakkelijk gesteld. De commissie beveelt aan hier toch wat meer waarborgen aan te brengen. De laatste zin van deze alinea “de experimenten zullen moeten uitwijzen welke privacy-issues dit met zich meebrengt” is eveneens wel erg makkelijk gesteld. Er kan toch ook van te voren – in ieder geval op grote lijnen- al bedacht worden welke issues dit met zich brengt? Onder de kop “de burger heeft rechten” vraagt de commissie zich nog af wat er wordt bedoeld met “in het gedwongen kader”, BOPZ? Gesloten Jeugdzorg? Beide?

Pagina 27

Onder de kop “Ruimte voor experimenten” wordt opgemerkt dat niet is uitgesloten dat een methode die in eerste aanleg de privacy van burgers te veel schaadt, na enkele ontwikkelingsslagen wel werkbaar is te maken binnen de geldende privacykaders. Betekent dit dat de verantwoordelijke ministers/regering het goedkeuren dat het eerst “fout” moet gaan voordat er verder wordt gekeken hoe dit in de toekomst zoveel mogelijk kan worden voorkomen? Dat lijkt de commissie geen goed uitgangspunt. Als er ten onrechte of in strijd met de wet persoonsgegevens worden uitgewisseld dan is het gezien het feit dat alle bestanden steeds maar aan elkaar worden gekoppeld en de lange bewaartermijnen van dossiers, maar de vraag of fouten makkelijk hersteld kunnen worden. Hier geldt bijvoorbeeld ook het AMK protocol probleem van de conclusie “niet bevestigd, niet weerlegd” zoals omschreven op pagina 3 onder “pagina 20”. Gaan dergelijke conclusies uiteindelijk niet een eigen leven leiden?